

VAN DE REDACTIE

Het is niet de eerste maal dat de redactie van dit tijdschrift het moet vaststellen : het aanbod van interessante wetenschappelijke teksten op het terrein van de Belgische contemporaine geschiedenis stijgt niet evenredig met de exponentiële toename van het aantal studenten in de geschiedenis aan onze universiteiten. Toen wij 9 jaar geleden de *BEG* opstartten, gingen wij ervan uit dat er onder meer, maar wellicht vooral, om die reden ruimte bestond voor een tijdschrift dat zich naast het *Belgisch Tijdschrift voor Nieuwste Geschiedenis* zou toeleggen op de scharnierperiode van de Eerste Wereldoorlog tot de jaren vijftig, en ruimer op de XX^{ste} eeuwse geschiedenis. Vorig academiejaar 2003-2004 studeerden 3.216 studenten geschiedenis aan onze Vlaamse en Franstalige universiteiten ¹. De overgrote meerderheid onder hen maakte een eindverhandeling rond een onderwerp uit de hedendaagse periode. Bij wijze van test telden wij de licentieverhandelingen die werden opgenomen in de lopende *Bibliografie van de in ... verschenen publicaties betreffende België en de Tweede Wereldoorlog* verzorgd door Dirk Luyten ². Tussen 2000 en 2003 evolueerde dat aantal als volgt : 96-112-114-129, d.w.z. een stijging met bijna 35 % op 4 jaar. Niettemin verschijnt dit dubbelnummer 13/14 zowat met een jaar vertraging precies omwille van het tekort aan kwalitatief aanvaardbare artikels.

Er stelt zich dus een probleem of misschien stellen er zich wel meerdere problemen tegelijk. Mogelijk is er onvoldoende doorstroming tussen de pas afgestudeerde historic(a)us en de tijdschriftredactie(s). De student(e) heeft, zo zouden we kunnen veronderstellen, de eindmeet gehaald en wil nu zo snel als mogelijk op zoek gaan naar een gepaste betrekking en dit is voor de meeste afgestudeerden in de geschiedenis een bijzonder frustrerende onderneming. Hij of zij is in die hypothese niet meer geïnteresseerd in een tweede 'examen' : het schrijven van een tekst ten behoeve van een kritische redactie, waarbij niet eens de zekerheid bestaat dat er ook tot publicatie zal worden overgegaan. Daarnaast is het wellicht zo dat er enkele tijdschriften op de Belgische markt van het 'historisch aanbod' zijn verschenen, of meer armslag hebben gekregen, die een heel specifiek inhoudelijk segment bestrijken (denken wij aan *Brood en Rozen* of *Wetenschappelijke Tijdingen*). Ook zou men kunnen denken dat de recente evolutie naar een grotere internationalisering (voortgestuwd door de noodzaak voor diegene die een academische carrière ambieert om te publiceren in zogenaamde A1-tijdschriften) meer, vooral Engelstalige, artikels zou opleveren. Dit wordt in de genoemde *Bibliografie* van Luyten evenwel niet bevestigd. In die tijdschriften vinden we veeleer – maar in beperkte mate – gevestigde waarden terug en zeker geen pas afgestudeerden.

1 *Banque de données du Conseil des Recteurs des Universités francophones de Belgique* en *Statistische gegevens Hoger Onderwijs Vlaanderen*.

2 DIRK LUYTEN, *Bibliografie van de in 2000-2003 verschenen publicaties betreffende België en de Tweede Wereldoorlog*, Brussel, Soma-berichtenblad, 2001-2004.

Onze vraag heeft bijgevolg nog geen bevredigend antwoord gekregen. Wij moeten denk ik wat dieper durven ingaan op dit fenomeen. Het zegt namelijk ook iets over de relatie tussen de student/afgestudeerde in de geschiedenis en de opleiding die hij heeft genoten. Die opleiding is nog steeds zo goed als exclusief toegespitst op een wetenschappelijke onderzoeksfinaliteit, terwijl slechts een kleine fractie onder de afgestudeerden uiteindelijk in het onderzoek terechtkomt. De enige enigszins betrouwbare bron voor het tewerkstellingsprofiel van de geschiedkundigen is de erg detaillistische millenniumeditie (2001) van het 'adresboek' van de Oud-studenten Geschiedenis van de Universiteit Gent (OSGG), waarin we een opgave krijgen van de OSGG-ers volgens beroep en werkgever³. Voor 1.967 van de 2.475 OSGG-leden konden er voldoende betrouwbare gegevens worden verzameld over hun beroep. 191 onder hen (archeologen, hoogleraren en navorsers) stonden in het onderzoek. Als we daarbij de archivariissen (77) en bibliothecarissen (60) voegen – wat zoals we allen weten toch wel een zeer ruime interpretatie van 'onderzoek' veronderstelt – bekomen we een totaal van 328, of 17 % van de Gentse historici die in het 'onderzoeksveld' actief zijn of waarvan hun beroepsprofiel aansluit bij hun universitaire opleiding. Aan deze fundamentele optie is door de recente universitaire onderwijshervorming (*bachelor-master*) niets fundamenteel veranderd.

Er is dus slechts een minderheid van de historici die aansluiting vindt bij het onderzoeksmilieu. De hoger vermelde 17 % getuigen daarvan, maar ook de problemen waarmee een wetenschappelijk tijdschrift als de *BEG* wordt geconfronteerd. In wezen zou de *BEG* een soort brugfunctie kunnen vervullen, ze zou, net als de andere wetenschappelijke tijdschriften, de logische eerste stap kunnen zijn op het terrein van het onderzoek, na de afwerking van de verhandeling die tot het verplicht universitair *curriculum* behoort. Maar die stap wordt niet of nauwelijks gezet, en als hij wordt gezet dan is het zo goed als uitsluitend door jonge vorsers die door hun promotoren gelanceerd worden in een wetenschappelijke carrière. De andere afgestudeerden brengen zelden of nooit de inspanning op om met het resultaat van hun onderzoekswerk, voor velen minstens een jaar noeste arbeid, naar buiten te komen of althans te trachten dat te doen. Daar komt nog bij dat meer dan eens is gebleken – zodat het niet langer toeval kan worden genoemd – dat afgestudeerde historici het erg moeilijk hebben met het schrijven van een goed artikel. De indruk ontstaat dat zij daarvoor in de loop van hun opleiding te weinig analytische en synthetische vaardigheden hebben verworven.

Nogmaals, deze vaststellingen roepen vele vragen op, onder meer deze naar de motivatie die aan de basis ligt van de studiekeuze van deze studenten. Op zijn minst lijkt er voor een deel van de studenten een misverstand in het spel te zijn. Je zou deze vaststelling

³ AURÉLE LOOMAN, *Adresboek van het OSGG (Oud-studenten Universiteit Gent. Millenniumeditie 2001*, Gent, OSGG, 2001.

echter ook kunnen omkeren en stellen dat er met de opleiding iets fundamenteel mis is, aangezien die noch bij het verwachtingspatroon van de student noch bij de arbeidsmarkt aansluiting vindt.

Ongetwijfeld zijn de *BEG* niet het geschikte forum om op deze problematiek dieper in te gaan, en voor het tijdschrift is dit tijdelijk tekort trouwens geenszins dramatisch. Voor de vele duizenden betrokken, voor de afgestudeerden en voor de jongeren in opleiding, is dit probleem evenwel schrijnend. Onze vaststelling van een tekort aan artikelen is m.a.w. slechts een perifeer symptoom van een malaise. Het is aan de betrokkenen in de sector, over de universiteitsgrenzen heen, om op zoek te gaan naar oplossingen.

Dit nummer is dus een dubbelnummer geworden, met twee belangrijke dossiers. Het eerste behandelt opnieuw enkele ongekende aspecten van de joodse geschiedenis. De *BEG* hebben op dit terrein de afgelopen jaren pioniersonderzoek gepubliceerd : over de spoliatie van de goederen, over de sociale context van de migratie, over de Brusselse overheid en de jodenvervolging. In nummer 13/14 worden opnieuw andere paden bewandeld : de regeringspolitiek inzake de joodse vluchtelingen op het einde van de jaren 1930, de terugkeer van de joden in Antwerpen na de bevrijding en de onverkwikkelijke kwestie van de joodse weeskinderen na de Tweede Wereldoorlog. Wie de discussies over het geplande 'Transit Mechelen'-museum heeft gevolgd, vindt hier ook een inspirerend essay van één van de bijzonder zeldzame Belgische specialisten in de materie.

Met het tweede dossier is deze redactie bijzonder gelukkig. Ooit was er een tijd dat de *BEG* door het *Institut Jules-Destrée* met de schampere titel *Cahiers d'Histoire du Temps perdu* werden bedacht⁴. Het redactiecomité had het namelijk aangedurfd een artikel over de Waalse identiteit voor het themanummer over Nationalisme (nr. 3/1997) af te wijzen en dat schoot bij menig Waalsvoelende in het verkeerde keelgat. Nu is er een vaststelling waarmee de redactie het ook toen reeds eens kon zijn : er wordt in de wetenschappelijke literatuur weinig, wellicht te weinig, aandacht besteed aan de Waalse beweging. Het lijkt alsof er in dit land alleen een Vlaamse beweging heeft geageerd. Daarom dus gaan wij in dit dubbelnummer uitgebreid in op de door hetzelfde *Institut* gepatroneerde *Encyclopédie du Mouvement wallon*. In drie bijdragen wordt de historiografische context geschetst, wordt het project door de initiatiefnemers zelf gesitueerd en wordt tenslotte een kritisch schot voor de boeg gelost. Wij denken dat deze bijdragen een bescheiden aanzet vormen tot het debat over de verwetenschappelijking van de geschiedenis van de Waalse beweging. M.b.t. de *Encyclopedie van de Vlaamse beweging* (1973-1975) heeft een dergelijk debat een kwarteeuw later geleid tot een *Nieuwe* (1998) encyclopedie. Wij wensen de Waalse beweging een vergelijkbare kwalitatieve sprong voorwaarts toe en

4 Zie *BEG-CHTP*, nr. 5, 1998, p. 245.

openen de kolommen van dit tijdschrift voor eenieder die daartoe zijn steentje wenst bij te dragen.

Ten slotte nog dit : onze abonnees die het afgelopen jaar terecht ontevreden konden zijn over de periodiciteit van dit tijdschrift kunnen erop rekenen dat zij in mei 2005 een even omvangrijk als verassend nummer 15 zullen ontvangen.

Rudi Van Doorslaer